
Informatieblad

Inventarisatie gevaren en evaluatie van G&VW-risico's en kansen

De overtuiging -en ervaring- van SCCM is dat elke organisatie (hoe klein ook) betere G&VW-prestaties behaalt door het gebruik van de plan-do-check-act aanpak uit de ISO 45001-norm

Copyright SCCM

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden openbaar gemaakt en/of veelevoudigd door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van SCCM.

Disclaimer

De inhoud van deze brochure is met uiterste zorg samengesteld, desondanks kunnen fouten en onvolledigheden niet geheel worden uitgesloten. SCCM aanvaardt derhalve geen enkele aansprakelijkheid, ook niet voor directe of indirecte schade ontstaan door of verband houdend met het gebruik van de inhoud van deze uitgave.

Inventarisatie gevaren en evaluatie van G&VW-risico's en kansen

N190325 versie 4 april 2023

Inhoudsopgave

HOOFDSTUK 1	
1	Inleiding 5
HOOFDSTUK 2	
2	Gevaren en risico's in ISO 45001 6
2.1	Gevaren en risico's in relatie tot contextanalyse en toepassingsgebied 9
2.2	Gevaren en risico's in relatie tot wettelijke en andere eisen 9
2.3	Identificatie van gevaren 10
2.4	Beoordeling van risico's en kansen 11
2.5	Gevaren en risico's in relatie tot doelstellingen en plannen van acties 11
2.6	Actueel houden van gevaren en risico's en omgaan met wijzigingen 12
2.7	Documentatie met betrekking tot gevaren en risico's 12
HOOFDSTUK 3	
3	Vergelijking ISO 45001 en RI&E uit Arbowet 13
3.1	Vergelijking ISO 45001 en Arbowet 13
3.2	Specifieke eisen aan RI&E 17
3.3	Aandachtspunten bij gebruik bestaande RI&E (of RI&E-methode) 18
HOOFDSTUK 4	
4	Voorbeeld gevarenidentificatie en risicobeoordeling 19
4.1	Stap 1: identificatie van de werkgerelateerde gevaren 19
4.2	Stap 2: vaststellen en beoordelen van G&VW-risico's en -kansen 20
4.3	Stap 3: vaststellen van andere risico's en kansen 22
4.4	Stap 4: plannen van acties 22
HOOFDSTUK 5	
5	Overige tips en aandachtspunten 25
5.1	Betrokkenheid 25
5.2	Input 27
5.3	Aanpak 27
5.4	Borging 29
BIJLAGEN	
1	Gebruikte literatuur 31
2	Onderwerpen RI&E 32
3	Risicoclassificatie gebaseerd op Kinney en Wiruth 35
4	Standaard RI&E-methoden 37

I Inleiding

Een managementsysteem voor gezond en veilig werken (G&VW) gebaseerd op ISO 45001:2018 is gericht op het voorkomen van werkgerelateerd(e) letsel en gezondheidsproblemen van medewerkers en het voorzien in veilige en gezonde werkplekken. Deze doelstelling is alleen te bereiken met een goed inzicht in mogelijke werkgerelateerde gevaren en de daaraan verbonden risico's en kansen op zowel korte als (middel)lange termijn. Op korte termijn gaat het om gevaren die er nu al zijn of zouden kunnen optreden. Er kunnen echter ook ontwikkelingen zijn die leiden tot risico's en kansen op termijn. Bijvoorbeeld wetgeving die later van kracht wordt; hogere leeftijd van medewerkers door verschuiving van pensioenleeftijd; technologieën die in ontwikkeling zijn.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen operationele en meer strategische risico's en kansen. De aandacht voor de strategische risico's volgt uit hoofdstuk 4 van ISO 45001. De eisen in de paragrafen 4.1 (Inzicht in de organisatie en haar context) en 4.2 (Inzicht in de behoeften en verwachtingen van medewerkers en andere belanghebbenden) vormen samen de zogenaamde 'contextanalyse'. In hoofdstuk 6 wordt gevraagd om de risico's en kansen vast te stellen die volgen uit de inzichten verkregen door de contextanalyse.

In dit informatieblad wordt in hoofdstuk 2 ingegaan op de eisen die in hoofdstuk 6 van de ISO 45001-norm staan ten aanzien van gevaren en risico's en wordt aangegeven hoe deze samenhangen met andere eisen uit de norm. Organisaties zijn vanuit de Arboret verplicht om een zogenaamde RI&E (risico-inventarisatie en -evaluatie) en een plan van aanpak op te stellen. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de samenhang tussen de wettelijke verplichte RI&E en de eisen die de ISO 45001-norm stelt.

Door middel van een aantal voorbeelden wordt in hoofdstuk 4 stapsgewijs de uitvoering van de identificatie van gevaren en beoordeling van risico's en kansen inzichtelijk gemaakt.

In hoofdstuk 5 van het informatieblad wordt ingegaan op de uitvoering van de inventarisatie en beoordeling van risico's en kansen. In hoofdstuk 6 komt nog een aantal uitvoeringsvragen en inhoudelijke aandachtspunten aan de orde. De inhoud van dit informatieblad is toepasbaar bij alle soorten organisaties (productie, dienstverlening, handel, overheid etc.).

Dit document is bedoeld als **hulpmiddel** en organisaties zijn geheel vrij in het gebruik van de in dit informatieblad opgenomen suggesties.

2 Gevaren en risico's in ISO 45001

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de eisen die ISO 45001 stelt ten aanzien van het identificeren van gevaren en beoordelen van risico's. Voordat een organisatie kan starten met het identificeren van gevaren en het beoordelen van risico's zal eerst aandacht moeten worden besteed aan het vaststellen van het toepassingsgebied (art. 4.3) en het verkrijgen van inzicht in de context (art. 4.1 en 4.2). In 2.1 wordt ingegaan op deze voorbereidende activiteiten. Gevaren en risico's kunnen ook samenhangen met wettelijke en andere eisen, de samenhang komt terug in 2.2. In 2.3 en 2.4 worden de eisen uit de ISO 45001 ten aanzien van de gevaren en risico's behandeld. Op het actueel houden ervan wordt ingegaan in 2.5. Tenslotte komen de verplichtingen ten aanzien van documenteren aan bod in 2.6.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de eisen die in de ISO 45001-norm worden gesteld aan de identificatie van gevaren en beoordeling van risico's. Dit onderwerp heeft een overlap met de eis uit de Arbowet om een risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) uit te voeren. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de relatie met de RI&E en de mogelijkheid om methoden te gebruiken die worden aangeboden om RI&E's op te stellen.

Onderscheid gevaar en risico

Binnen ISO 45001 worden voor gevaar en risico de volgende definities gehanteerd.

Definitie gevaar (ISO 45001 art. 3.19)

Gevaar is de bron die mogelijk letsel en gezondheidsproblemen kan veroorzaken.

Definitie risico (ISO 45001 art. 3.20)

Risico is het effect van onzekerheid. Opmerking 5: Een risico wordt vaak uitgedrukt als een combinatie van de gevolgen van een gebeurtenis (met inbegrip van wijzigingen in omstandigheden) en de bijbehorende 'waarschijnlijkheid' dat de gebeurtenis zich voordoet.

Voorbeeld 1 onderscheid 'gevaar' en 'risico'

Wanneer in een organisatie losse snoeren op de vloer liggen, kan dit een gevaar zijn dat leidt tot een gebeurtenis (zoals het struikelen over een snoer) met als gevolg dat letsel wordt opgelopen. Het risico is dan de kans dat de gebeurtenis (struikelen met letsel als gevolg) optreedt in combinatie met de ernst van het gevolg.

Gebeurtenis A: De snoeren liggen op de vloer van een kantoorruimte die niet vaak wordt gebruikt. De kans dat iemand over de snoeren struikelt met een letsel als gevolg is klein (de ruimte is niet vaak in gebruik). Het effect is in het ergste geval een gebroken been.

Gebeurtenis B: De snoeren liggen bovenaan een trap die veelvuldig gebruikt wordt. De kans dat hier iemand struikelt is groot. Als iemand struikelt, kan hij ook van de trap vallen. Het effect kan hierdoor in het ergste geval zijn dat iemand zijn nek breekt.

Zowel de kans op als het effect van gebeurtenis B is groter dan die van gebeurtenis A. Hiermee is het risico in situatie B dus groter dan in situatie A.

Voorbeeld 2 onderscheid 'gevaar' en 'risico'

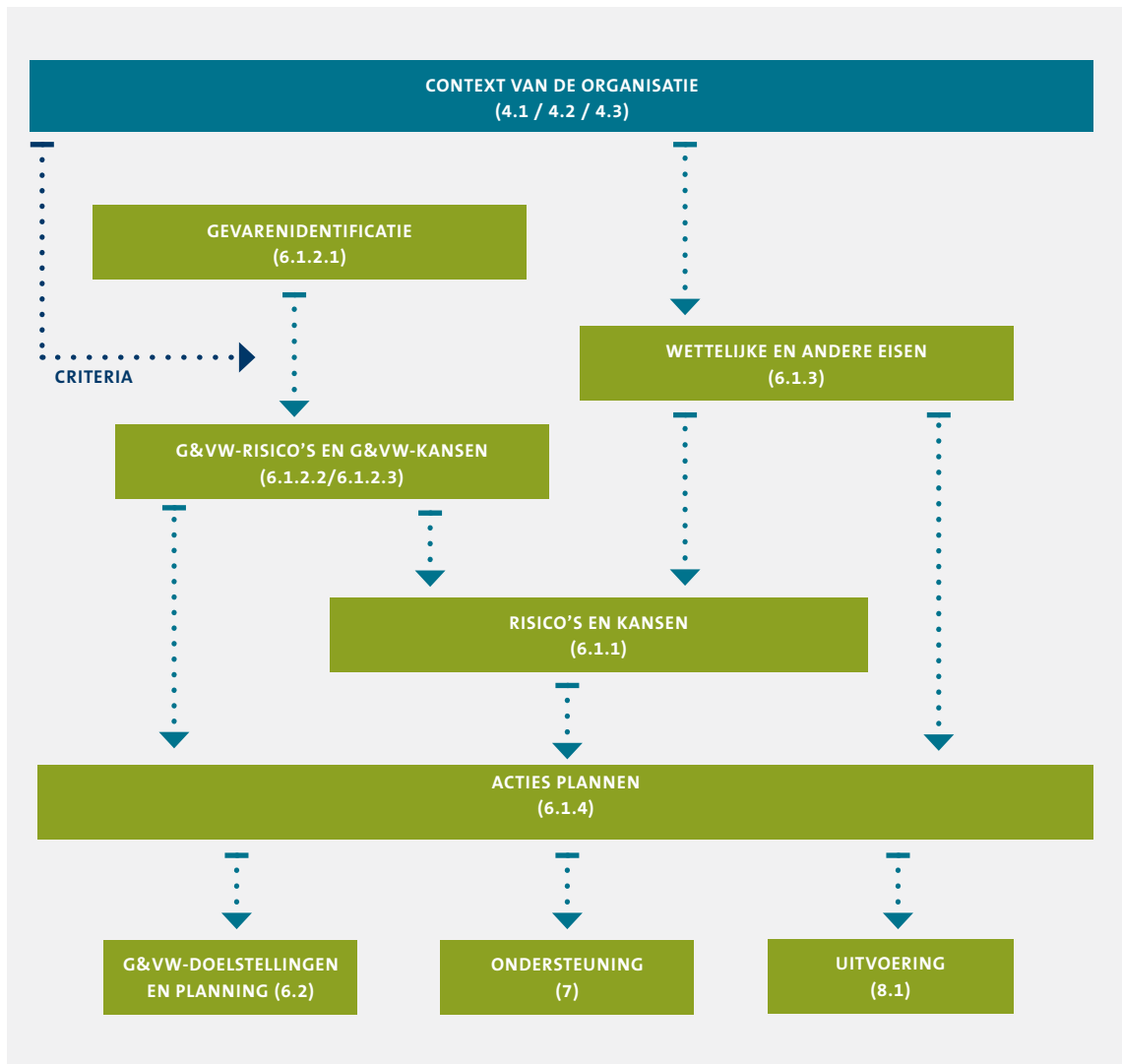
Wanneer in een organisatie sprake is van een hoge werkdruk kan dit als een gevaar worden beschouwd. De hoge werkdruk kan leiden tot gebeurtenissen met letsel en/of andere gezondheidsproblemen tot gevolg. De gebeurtenissen die het gevolg kunnen zijn van een hoge werkdruk hangen samen met de aard van de werkzaamheden. Een taxichauffeur kan bijvoorbeeld door hoge werkdruk het risico lopen een ongeluk te veroorzaken met (ernstig) letsel als gevolg of door de werkdruk het risico te lopen op stressgerelateerde gezondheidsklachten.

In de ISO 45001-norm zijn de risico's opgebouwd uit:

- G&VW-risico's;
- andere risico's.

De G&VW-risico's zijn de risico's die zijn verbonden aan gevaren tijdens de uitvoering van het werk. Dit kunnen zowel gevaren zijn die samenhangen met het werk zelf als de wijze waarop het is georganiseerd. De andere risico's voor een organisatie kunnen bijvoorbeeld samenhangen met wet- en regelgeving of ontwikkelingen die uit de contextanalyse naar voren komen en op termijn gevolgen hebben. In figuur 1 is het onderscheid weergegeven.

FIGUUR 1: SAMENHANG EISEN ISO 45001-NORM

In paragraaf 2.5 wordt ingegaan op de G&VW-doelstellingen en de planning van acties en de wijze waarop de uitvoering hiervan in het managementsysteem is geborgd.

Bij verschillende onderdelen van het G&VW-managementsysteem vereist de ISO 45001-norm het 'vaststellen, implementeren en onderhouden' van een proces. Ook wanneer het gaat om gevaren en risico's is op verschillende plaatsen een proces vereist. Een proces wordt in de norm gedefinieerd als het 'geheel van samenhangende of elkaar beïnvloedende activiteiten dat input omzet in output'.

In de praktijk betekent een proces dat duidelijk is 'wie, wat, wanneer en hoe' handelingen uitvoert om ervoor te zorgen dat een betreffend onderdeel van de norm naar behoren wordt uitgevoerd.

2.1 Gevaren en risico's in relatie tot contextanalyse en toepassingsgebied

Hoofdstuk 4 van de ISO 45001-norm bevat eisen ten aanzien van de uitvoering van een contextanalyse en het vaststellen van het toepassingsgebied van het G&VW-managementsysteem.

De contextanalyse bestaat uit twee onderdelen: het vaststellen van de in- en extern belangrijke punten (4.1) en het vaststellen van behoeften en verwachtingen van belanghebbenden (4.2). Uit beide onderdelen van de contextanalyse kunnen punten naar voren komen die van belang zijn voor de identificatie van gevaren en de beoordeling van risico's:

- Belangrijke punten/ontwikkelingen kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op nieuwe technologieën waarmee risico's kunnen worden beperkt; nieuwe kennis over gevaarlijkheid van stoffen waardoor risico inschattingen anders worden; stijging van gemiddelde leeftijd personeel door wijziging pensioenleeftijd waardoor risico's veranderen;
- Behoeften en verwachtingen van belanghebbenden (in bijzonder medewerkers) kunnen informatie opleveren die relevant is voor bijvoorbeeld de beoordeling van risico's.

In het door SCCM gepubliceerde informatieblad '[Contextanalyse in ISO 45001:2018](#)' zijn meer voorbeelden te vinden van de uitkomsten van de contextanalyse en de relevantie voor de identificatie van gevaren en beoordeling van risico's.

De organisatie dient het toepassingsgebied van het G&VW-managementsysteem vast te stellen (art. 4.3). Het toepassingsgebied geeft aan op welke organisatieonderdelen, activiteiten en locaties het managementsysteem betrekking heeft. De identificatie van gevaren en beoordeling van risico's dient dit af te dekken. Uit het toepassingsgebied zal ook moeten blijken in hoeverre gevaren en risico's moeten worden meegenomen in verband met bijvoorbeeld:

- werkzaamheden die buiten de eigen locatie (bij klanten) worden uitgevoerd;
- aannemers die werkzaam zijn op de locatie (zie art. 8.1.4.2);
- uitbestede functies en processen (zie art. 8.1.4.3);
- routinematige en uitzonderlijke activiteiten (zie art. 6.1.2.1 b);
- andere personen die toegang hebben tot de werkplek (zie art. 6.1.2.1 e).

Meer informatie over het vaststellen van het toepassingsgebied is te vinden in het informatieblad '[Vaststellen toepassingsgebied van managementsysteem](#)'.

2.2 Gevaren en risico's in relatie tot wettelijke en andere eisen

ISO 45001 vereist dat bij het vaststellen van de risico's en kansen rekening wordt gehouden met de wettelijke en andere eisen die van toepassing zijn (zie art. 6.1.1). Daarvoor dient eerst te worden vastgesteld welke wettelijke en andere eisen van toepassing zijn en welke eisen daaruit volgen (zie art. 6.1.3). Onder de wettelijke en andere eisen vallen naast de formele arbowet- en regelgeving bijvoorbeeld ook de eventuele arbocatalogus die van toepassing is en voorwaarden van verzekeringsmaatschappijen, convenanten etc.

Meer informatie over de wijze waarop dit onderdeel van de norm kan worden uitgevoerd is uitgewerkt in het informatieblad '[Naleving wettelijke en andere eisen met ISO 45001](#)'.

Zoals ook in dit informatieblad is vastgelegd dient de organisatie de wettelijke en andere eisen op een zodanig detailniveau in kaart te brengen dat het voldoen aan de eisen ook kan worden beoordeeld (art. 9.1.2).

Wanneer alle eisen in beeld zijn, kan worden bepaald in hoeverre aan deze wettelijke en andere eisen ook risico's verbonden zijn. Wanneer aan een eis op structurele wijze wordt voldaan is er geen sprake van risico.

Risico's zijn er wanneer niet wordt voldaan aan een eis, bijvoorbeeld omdat:

- de (technische)voorzieningen of hulpmiddelen ontbreken;
- het proces niet wordt beheerst en (technische)voorzieningen niet werken of niet worden toegepast;
- organisatorisch maatregelen niet werken, omdat bijvoorbeeld medewerkers onvoldoende bekend zijn met de gevaren en risico's en/of onvoldoende zijn geïnstrueerd en getraind daarmee om te gaan.

2.3 Identificatie van gevaren

Voor het voeren van G&VW-beleid is een goed inzicht in de gevaren en risico's een voorwaarde. Een organisatie moet weten waar en bij welke activiteiten medewerkers (en andere aanwezigen) te maken hebben met een gevaar waar risico's aan verbonden zijn.

Bij de identificatie van gevaren moeten alle gevaren worden beoordeeld die bij de organisatie aan de orde kunnen zijn. Daarbij moeten de volgende onderwerpen in ieder geval in ogenschouw worden genomen:

- fysieke belasting bij de uitvoering van werkzaamheden (houding, repeterende bewegingen, tillen, etc.);
- fysische belasting in de werkomgeving (klimaat, geluid, trillingen, straling, verlichting, druk, etc.);
- machineveiligheid (beveiligingen, onderhoud, keuring, etc.);
- psychosociale arbeidsbelasting (agressie en geweld, werkdruk, seksuele intimidatie, organisatie van het werk, etc.);
- bijzondere situaties (brand, explosies, gevaarlijke stoffen, etc.).

N.B. De risico's van gevaarlijke stoffen moeten niet alleen met het oog op calamiteiten worden beoordeeld, maar ook in het kader van de alledaagse blootstelling.

In aanvulling op de bovenstaande onderwerpen worden in de ISO 45001-norm (normpunt 6.1.2.1) nog verschillende onderwerpen genoemd die in overweging moeten worden genomen, bijvoorbeeld:

- leiderschap en de cultuur in de organisatie;
- relevante incidenten uit het verleden, zowel binnen als buiten de organisatie;
- noodsituaties;
- de omstandigheden op de werkplek (het ontwerp van werkomgeving, processen, installaties, machines/uitrusting, materialen etc.);
- situaties in de nabijheid van de werkplek die invloed kunnen hebben op veiligheid en gezondheid (ook situaties die niet onder het gezag van de organisatie vallen).

ISO 45001 vereist een proces voor de identificatie van gevaren. Bij certificatie zal de organisatie dus duidelijk moeten kunnen maken 'wie, wat, wanneer en hoe' handelingen uitvoert om te zorgen dat er een overzicht is van geïdentificeerde gevaren dat ook actueel wordt gehouden. In 2.7 wordt ingegaan op de eisen ten aanzien van documentatie van het proces en het resultaat.

2.4 Beoordeling van risico's en kansen

Zoals aangegeven in 2.1 wordt in de ISO 45001-norm onderscheid gemaakt naar:

- G&VW-risico's en kansen;
- andere risico's en kansen.

De G&VW-risico's en kansen zullen over het algemeen een operationeel karakter hebben en de andere risico's zijn meer strategisch van aard. De G&VW-risico's en -kansen komen voort uit de in paragraaf 2.3 beschreven gevaren.

De ISO 45001-norm (art. 6.1.2.2) vereist dat er een proces of processen is/zijn waarmee de risico's worden beoordeeld. Het gaat dan om:

- het beoordelen van G&VW-risico's die voortkomen uit de gevaren, rekening houdend met de doeltreffendheid van bestaande beheersmaatregelen;
- het vaststellen en beoordelen van de andere risico's. Dit zijn bijvoorbeeld de meer strategische risico's die uit de contextanalyse voortkomen.

Daarnaast zijn er nog risico's en kansen die voortkomen uit de van toepassing zijnde wettelijke en andere eisen. Deze risico's en kansen kunnen afzonderlijk in beeld worden gebracht of gecombineerd met de gevaren en G&VW-risico's. In het certificatieschema voor het persoonscertificaat van arbokerndeskundigen staat op welke punten RI&E's beoordeeld moeten worden (zie 3.1). Daarbij wordt gevraagd naar achterliggende grondoorzaken voor risico's. In dit schema noemen we dit achterliggende oorzaak. Deze achterliggende oorzaken kunnen uiteraard ook opgevat worden als mogelijkheden voor verbetering, kansen.

De organisatie dient te beschikken over een methodiek en criteria op basis waarvan de risicobeoordeling wordt uitgevoerd, deze dient te zijn gedocumenteerd.

2.5 Gevaren en risico's in relatie tot doelstellingen en plannen van acties

Wanneer de risico's en kansen en wettelijke en andere eisen bekend zijn, wordt bepaald hoe deze binnen het managementsysteem worden opgepakt (art. 6.1.4).

Het vervolg kan zijn dat beheersmaatregelen worden genomen die terugkomen in de uitvoering (ISO 45001, hoofdstuk 8), het kan ook zijn dat er (verbeter)doelstellingen worden geformuleerd (art. 6.2).

Organisaties dienen bij het plannen van acties rekening te houden met de hiërarchie van beheersmaatregelen. Over het algemeen zullen deze al bij de beoordeling van de beheersmaatregelen worden meegenomen.

Wanneer er prioriteiten moeten worden gesteld dient het geformuleerde G&VW-beleid (art. 5.2) het kader te bieden voor de te maken keuzes, uiteraard passend binnen de financiële, technologische mogelijkheden.

Het resultaat is een overzicht van G&VW-doelstellingen en een planning om deze te bereiken. De onderdelen uit de ISO 45001-norm die betrekking hebben op de uitvoering en de evaluatie van de prestaties vallen buiten het onderwerp van dit infoblad.

2.6 Actueel houden van gevaren en risico's en omgaan met wijzigingen

De ISO 45001 vereist een 'voortdurend en proactief' proces voor het identificeren van gevaren. Daarnaast dient de beoordeling van risico's en kansen actueel te worden gehouden. Naast de verandering in de gevaren die aan de orde zijn kan ook de beoordeling van de risico's wijzigen. Dit kan bijvoorbeeld aan de orde zijn bij veranderingen van personeel, gebruikte stoffen, nieuwe inzichten etc.

Op basis van ISO 45001 art. 8.1.3 dient een organisatie een proces te hebben voor het beheersen van geplande wijzigingen. Dit betreft zowel wijzigingen die een tijdelijk als een permanent karakter hebben. Onderdeel van dit proces is het beoordelen in hoeverre er gevolgen zijn voor de geïdentificeerde gevaren als de risicobeoordeling.

Ook de gevolgen van wijzigingen die onbedoeld zijn opgetreden dienen te worden beoordeeld.

2.7 Documentatie met betrekking tot gevaren en risico's

De ISO 45001-norm vereist dat naast het resultaat, de risico's en kansen, ook het proces om te komen tot de risico's en kansen wordt gedocumenteerd 'voor zover nodig om vertrouwen te hebben dat ze volgens planning worden uitgevoerd.' Daarnaast dienen de methodiek en de criteria gehanteerd bij de beoordeling van de risico's te worden gedocumenteerd.

Voor het proces rond het beoordelen van tijdelijke en blijvende wijzigingen geldt dat deze moeten worden gedocumenteerd 'in de omvang die nodig is om het vertrouwen te hebben dat de processen volgens planning worden uitgevoerd'.

ISO 45001 stelt geen eisen aan de wijze waarop de identificatie van gevaren, risicobeoordelingen en risicobeheersing wordt uitgevoerd. Een organisatie moet zelf bepalen welke manier het beste past bij de aard en omvang van de organisatie en de activiteiten. Wanneer de organisatie heeft besloten op welke wijze de identificatie van gevaren, risicobeoordelingen en risicobeheersing zal worden opgesteld, moet een proces worden vastgesteld, geïmplementeerd en onderhouden.

Het proces dient zodanig gedetailleerd te zijn dat de identificatie van gevaren en risicobeoordeling reproduceerbaar is. Bijvoorbeeld bij wijzigingen dienen de gevolgen voor de identificatie van gevaren en de risicobeoordeling te worden bepaald. Reproduceerbaarheid is dan van belang om de gevolgen te kunnen inschatten. Een andere belangrijke reden is de mogelijkheid van de uitvoering door verschillende personen binnen de organisatie.

3 Vergelijking ISO 45001 en RI&E uit de Arbowet

Zowel de Arbowet als ISO 45001 hebben de continue verbetering van de arbeidsomstandigheden tot doel.

Bij beide moeten organisaties:

- de gevaren in kaart brengen;
- de risico's beoordelen (evalueren);
- maatregelen vaststellen in het plan van aanpak (bij ISO 45001: op grond van het beleid en de doelstellingen);
- nagaan of de maatregelen voldoende resultaat hebben.

Een belangrijk verschil tussen de Arbowet en ISO 45001 is dat binnen ISO 45001 maatregelen moeten worden vastgesteld die in lijn zijn met het vastgestelde beleid. Het management moet dus vooraf hebben vastgelegd wat zij een aanvaardbaar risico vindt. Bij de Arbowet is dit niet noodzakelijk. Een organisatie bepaalt in de RI&E per risico de risicoscore en bepaalt voor de risico's met een hoge risicoscore welke maatregelen genomen moeten worden. Maatregelen moeten passen binnen wettelijke eisen en afspraken binnen de branche zoals vastgelegd in bijvoorbeeld de arbocatalogus. De maatregelen die voortkomen uit de RI&E worden vastgelegd in een plan van aanpak.

In tegenstelling tot de Arbowet heeft ISO 45001 bovendien meer eisen ten aanzien van de verankering. Elk onderdeel van de Demingcirkel (plan-do-check-act) moet in het managementsysteem vastgelegd worden. Middels audits wordt nagegaan of gewerkt wordt conform afspraken en vastgestelde processen (eventueel in procedures en werkinstructies vastgelegd) in het managementsysteem.

3.1 Vergelijking ISO 45001 en Arbowet

In onderstaand schema is een vergelijking gemaakt tussen eisen ten aanzien van de inventarisatie en evaluatie uit de ISO 45001 en uit de Arbowet. Onderscheid is gemaakt tussen eisen ten aanzien van:

- de inhoud van de inventarisatie en evaluatie van G&VW-gevaren;
- het proces om een inventarisatie en evaluatie op te stellen;
- de borging van de uitvoering van het proces (de inventarisatie en actualisatie van de G&VW-gevaren en risico's).

	ISO 45001 (2018)	ARBOWET (1998)
Inhoud	G&VW-beleid definiëren (art. 5.2) o.a. een kader voor G&VW-doelstellingen	Arbobeleid voeren (art. 3)
	Planning - identificatie van gevaren, en beoordeling van risico's en kansen (art. 6.1.2). - een groot aantal factoren wordt benoemd die in ieder geval mee moeten worden genomen, o.a.: leiderschap en cultuur in de organisatie; noodsituaties; incidenten uit verleden, binnen en buiten de organisatie; naast medewerkers ook andere mensen die toegang hebben; werkzaamheden van medewerkers op andere locaties.	RI&E en het plan van aanpak (art. 5 Arbowet). De eisen in de Arbowet zijn generiek en op een hoog abstractieniveau. Ten aanzien van de volgende onderwerpen worden in het Arbobesluit voorschriften voor de RI&E gegeven: - Jeugdigen (artikel 1.36); - Zwangere werknemers (artikel 1.41); - Voorkoming en beperking van zware ongevallen met gevaarlijke stoffen (artikelen 2.2 t/m 2.5b); - Psychosociale arbeidsbelasting (artikel 2.15); - Specifieke gevaren bouwwerk (2.28); - Explosieve veiligheid (artikel 3.5c); - Gevaarlijke stoffen in het algemeen inclusief asbest (artikel 4.2); - Aanvullende registratie gevaarlijke stoffen (artikel 4.2a); - Kankerverwekkende of mutagene stoffen en kankerverwekkende processen (artikel 4.13) - Biologische agentia (artikelen 4.85 en 4.97); - Fysieke belasting (artikel 5.3 b); - Beeldschermwerk (artikel 5.9); - Lawaai (artikel 6.7 en 6.8); - Trillingen (artikel 6.11b en 6.11c), - Kunstmatige optische straling (artikel 6.12d en 6.12e); - Elektromagnetische velden (artikel 6.12k en 6.12l); - Arbeidsmiddelen (artikel 7.3); - Werken op hoogte (artikel 7.23 t/m 7.23d); - Persoonlijke beschermingsmiddelen (artikel 8.2).
	Planning - wettelijke en andere eisen vaststellen (art. 6.1.3)	Wettelijke en andere vereisten hoeven niet afzonderlijk te worden geïnventariseerd. Door de cyclus RI&E - PvA - aanpassen PvA - herziening RI&E - etc. wordt veranderende wet- en regelgeving als het goed is geïmplementeerd in het bedrijf.
	Planning - G&VW-doelstellingen (art. 6.2) Bij het plannen van acties moet rekening worden gehouden met de hiërarchie van beleidsmaatregelen.	Voor de maatregelen die uit de RI&E voortvloeien moet een plan van aanpak worden opgesteld waarbij aangegeven wordt welke maatregelen wanneer worden uitgevoerd. Werkgevers moeten bij het nemen van maatregelen in het plan van aanpak de arbeidshygiënische strategie toepassen. Dit is een hiërarchisch stelsel van beheersmaatregelen voor risico's. Hierbij wordt allereerst naar de bron van het probleem gekeken. Als daar niets aan kan worden gedaan, zijn andere maatregelen mogelijk.

	ISO 45001 (2018)	ARBOWET (1998)
Proces van opstellen Inventarisatie en evaluatie	Methodiek en criteria moeten worden gedocumenteerd (art.6.1.2.2)	Twee eisen aan de uitvoering: - Goedkeuring werknemersvertegenwoordiging; - Uitgevoerd en/of getoetst door kerndeskundigen (zie toelichting onder de tabel). N.B. De toetsing is niet verplicht voor bedrijven die ten hoogste voor 40 uur per week werknemers in dienst hebben. Voor bedrijven met maximaal 25 werknemers kan in de cao bepaald zijn dat een lichte toets of helemaal geen toets noodzakelijk is.
Borging continuïteit en actualiteit	In geval van geplande blijvende of tijdelijke veranderingen moet de beoordeling worden uitgevoerd voordat de verandering wordt geïmplementeerd (6.1.1) Management van wijzigingen (art. 8.1.3) Rollen, verantwoordelijkheden en bevoegdheden binnen de organisatie (art. 5.3) monitoren (art. 9.1) Interne audit (art. 9.2) Directiebeoordeling (art. 9.3)	Geen mechanismen. Wel de 'output-eisen' dat de RI&E volledig, actueel en betrouwbaar moet zijn. Deze cyclus hoeft niet geborgd te zijn door een proces. De risico-inventarisatie en -evaluatie moet echter wel zo vaak worden aangepast als de daarmee opgedane ervaring, gewijzigde werkmethoden of werkomstandigheden of de stand van de wetenschap en professionele dienstverlening daartoe aanleiding geven (artikel 5 van de Arbowet) ...

Toetsing RI&E door kerndeskundigen

Op 1 juli 2022 is een nieuw certificatieschema van kracht geworden voor het persoonscertificaat van zogenaamde arbokerndeskundigen (de arbeidshygiënist, de hogere veiligheidskundige en de arbeids- en organisatiedeskundige). Dit nieuwe schema is uitsluitend gericht op de toetsing van en adviseren over de RI&E (inclusief het plan van aanpak) aan de werkgever door genoemde deskundigen. Voor de bedrijfsarts geldt overigens geen certificatieverplichting, maar een registratieverplichting. Toetsing en registratie van deze beroepsgroep zijn in handen van de Registratiecommissie Geneeskundig Specialisten (RGS).

Het certificatieschema voor het persoonscertificaat bevat duidelijke eisen aan de toetsing van een RI&E, Indirect worden hiermee ook aan de RI&E zelf eisen gesteld. In grote lijnen zijn dit overigens dezelfde eisen als die al te vinden waren in de Arbowet, -besluit en –regelingen met enkele aanvullingen zoals:

- beschrijving van achterliggende oorzaken voor gevonden risico's;
- en de beschrijving van risicobeperkende maatregelen.

Een achterliggende oorzaak is het kernprobleem – de oorzaak op het hoogste niveau – dat de hele oorzaak-en-gevolgreactie in gang zet die uiteindelijk tot problemen kan leiden of hebben geleid. Dit wordt ook wel grondoorzaak genoemd.

De toetsing van de RI&E bestaat uit een systeem- en een scopetoets.

De arbokerndeskundige voert een systeemtoets uit over het gehele arbeidsomstandighedenterrein binnen de organisatie waarop de RI&E betrekking heeft. Daarbij bekijkt de deskundige of alles dat wettelijk verplicht is, beschreven is in de RI&E. Dit is overigens nog geen beoordeling of een opgenomen onderdeel aan de te stellen eisen voldoet. Daarnaast toetst de deskundige voor het betreffende expertisegebied bij de scopetoets of de RI&E afdoende ingaat op alle risico's die zich voor kunnen doen: is de inventarisatie goed verricht, is de blootstelling op de juiste manier vastgesteld (bijv. met gevalideerde metingen), is de beoordeling van de risico's goed uitgevoerd en zijn de juiste risicobeperkende maatregelen opgenomen? De scopetoets valt binnen de scope van de arbokerndeskundige en wordt afgedekt door het expertisegebied van de arbokerndeskundige. Naar aanleiding van zowel de systeem- en de scopetoets brengt hij in een toetsingsrapportage een advies uit over de RI&E.

Een organisatie zal voor de verplichte RI&E-toets dus een arbokerndeskundige moeten inschakelen met een scope die het beste aansluit bij de risico's die zich voordoen. Het kan voorkomen dat een organisatie twee of meer arbokerndeskundigen in moet schakelen omdat de risicogebieden breder zijn dan die welke vallen binnen de scope van één arbokerndeskundige.

Een arbokerndeskundige wordt gecertificeerd voor het uitvoeren van de systeemtoets én het uitvoeren van de scopetoets op de risico's die vallen binnen de scope van de arbokerndeskundige.

RI&E-instrumenten

Om te kunnen voldoen aan de eisen uit de Arboret met betrekking tot de RI&E zijn door diverse organisatie (waaronder brancheorganisaties, adviesbureaus en arbodiensten) eigen RI&E-methodes ontwikkeld. Een aantal methodes is meer generiek opgezet en bedoeld voor organisaties uit diverse sectoren. In de wet worden geen eisen gesteld aan de competenties van de uitvoerder van de RI&E, terwijl het onderwerp competenties in de ISO 45001 wel wordt benoemd in relatie tot identificatie van gevaren en preventieve- en beheersmaatregelen (A.7.2 Competentie).

Op www.rie.nl zijn verschillende methodes te vinden, de meeste zijn toegespitst op een bepaalde branche. In bijlage 4 zijn twee methoden uitgewerkt die generiek toepasbaar zijn (IMA-methode en MKB RI&E). Opgemerkt moet worden dat door het van kracht worden van het nieuwe certificatieschema voor het persoonscertificaat van arbokerndeskundigen veel RI&E's die zijn gemaakt met oudere instrumenten niet toetsbaar zullen zijn.

Arbeidshygiënische strategie

Conform wetgeving moet de volgende voorkeursvolgorde worden gehanteerd bij het vaststellen van beheersmaatregelen:

- eliminatie;
- substitutie;
- technische beheersmaatregelen;
- markering/waarschuwing en/of administratieve beheersmaatregelen;
- persoonlijke beschermingsmiddelen.

Er moet dus gekozen worden voor bronaanpak (eliminatie of substitutie) tenzij dit redelijkerwijs niet mogelijk is. Dit is de in de tabel genoemde arbeidshygiënische strategie (in ISO 45001 de hiërarchie van beleidsmaatregelen).

3.2 Specifieke eisen aan RI&E

In bijlage 2 zijn de elementen van een RI&E opgenomen die beschreven zijn in Arbo-Informatieblad 61: Risico-inventarisatie en -evaluatie (zie bijlage 1).

Volgens de Arbowet mag de RI&E globaal zijn en waar nodig verdiepend. De Arbowet noemt een aantal onderwerpen waarvoor een aanvullende (of verdiepende) inventarisatie verplicht is. Deze verdiepende inventarisaties moeten uitgevoerd worden als het onderwerp relevant is voor het bedrijf. Als er binnen een bedrijf bijvoorbeeld gewerkt wordt met gevaarlijke stoffen, dan is een verdiepende inventarisatie gevaarlijke stoffen verplicht. Zijn er geen gevaarlijke stoffen, dan is dat uiteraard niet verplicht.

Aanvullende inventarisaties gelden voor de volgende onderwerpen (tussen haakjes het artikel uit het Arbobesluit waarin naar de verdieping wordt verwezen):

- Jeugdigen (artikel 1.36);
- Zwangere werknemers (artikel 1.41);
- Voorkoming en beperking zware ongevallen met gevaarlijke stoffen (artikelen 2.2 t/m 2.5b);
- Psychosociale arbeidsbelasting (artikel 2.15);
- Specifieke gevaren bouwwerk (2.28);
- Explosieve veiligheid (artikel 3.5c);
- Gevaarlijke stoffen in het algemeen inclusief asbest (artikel 4.2);
- Aanvullende registratie gevaarlijke stoffen (artikel 4.2a);
- Kankerverwekkende of mutagene stoffen en kankerverwekkende processen (artikel 4.13)
- Biologische agentia (artikelen 4.85 en 4.97);
- Fysieke belasting (artikel 5.3 b);
- Beeldschermwerk (artikel 5.9);
- Lawaai (artikel 6.7 en 6.8);
- Trillingen (artikel 6.11b en 6.11c);
- Kunstmatige optische straling (artikel 6.12d en 6.12e);
- Elektromagnetische velden (artikel 6.12k en 6.12l);
- Arbeidsmiddelen (artikel 7.3);
- Werken op hoogte (artikel 7.23 t/m 7.23d);
- Persoonlijke beschermingsmiddelen (artikel 8.2).

Veel bedrijven voeren eerst een globale RI&E uit, waarin de onderwerpen genoemd in bijlage 2 worden onderzocht. Op basis daarvan wordt bepaald welke nadere inventarisaties noodzakelijk zijn. Deze behoren direct te worden uitgevoerd, in de praktijk wordt dit vervolgens uitgesteld of zelfs helemaal niet uitgevoerd. De RI&E is echter pas volledig als alle verplichte nadere inventarisaties zijn uitgevoerd en kan volgens de regels voor toetsing pas goedgekeurd worden als alle relevante verdiepende inventarisaties zijn uitgevoerd.

TIP!

Een RI&E is pas compleet en bruikbaar binnen ISO 45001 wanneer de verplichte nadere inventarisaties zijn uitgevoerd.

3.3 Aandachtspunten bij gebruik bestaande RI&E (of RI&E-methode)

Wanneer een bestaande RI&E (of een RI&E-methode) wordt gebruikt om te voldoen aan de eisen uit ISO 45001 zijn er samengevat de volgende aandachtspunten:

- beoordelen van risico's van alle werkprocessen;
- beoordelen van alle relevante onderwerpen zoals opgenomen in bijlage 2;
- uitvoeren van alle verplichte verdiepende inventarisaties;
- analyse van grondoorzaken voor ongevallen en bijna-ongevallen;
- vastleggen van het proces en criteria zodat de beoordeling van G&VW-risico's reproduceerbaar is;
- aandacht voor noodsituaties, ook op basis van gebeurtenissen bij organisaties met vergelijkbare activiteiten en/of processen.

4 Voorbeeld gevarenidentificatie en risicobeoordeling

Op basis van de eisen beschreven in hoofdstuk 2 kunnen de volgende stappen worden onderscheiden:

- Stap 1: identificeren van de werkgerelateerde gevaren
- Stap 2: vaststellen en beoordelen van G&VW-risico's en kansen
- Stap 3: vaststellen van andere risico's en kansen
- Stap 4: plannen van acties
- Stap 5: actualisatie

Bij elk van de stappen zal een organisatie keuzes moeten maken. Bij het identificeren is het bijvoorbeeld de vraag tot op welk detailniveau dat moet worden gedaan. Vervolgens is de vraag welke G&VW-risico's en kansen aan de gevaren zijn verbonden en welke systematiek wordt gehanteerd om de risico's en kansen te beoordelen. Afhankelijk van de inschatting van de risico's en kansen zullen doelstellingen moeten worden geformuleerd en acties gepland.

4.1 Stap 1: identificeren van de werkgerelateerde gevaren

Bij het identificeren van de werk gerelateerde gevaren kunnen verschillende benaderingen worden gekozen. Er kan bijvoorbeeld worden uitgegaan van functies, activiteiten, werkzaamheden etc. Vervolgens worden de gevaren bepaald die daarbij aan de orde zijn.

Bij de inventarisatie kan gebruik worden gemaakt van checklists die ook voor de verplichte RI&E van toepassing zijn. Let erop dat er voldoende informatie beschikbaar is over de verschillende gevaren: "Wat houdt een gevaar in, waar kan ik het gevaar verwachten en eventueel waar meer informatie te vinden is." Deze informatie moet aansluiten bij de activiteiten en de branche waarvoor de identificatie wordt uitgevoerd. De meeste bestaande checklists zullen echter niet zomaar leiden tot een RI&E die positief getoetst zal kunnen worden.

Bij het voorbeeld in stap 2 is een kolom opgenomen waarin de gevaren zijn vermeld.

TIP!

Wanneer gebruik gemaakt wordt van een RI&E-methode, dan moet de methode in ieder geval ingaan op de voor de organisatie relevante onderwerpen die opgenomen zijn in de bijlage 2.

De methode moet daarnaast een helder overzicht opleveren van de gevaren en waar of bij welke activiteiten ze spelen.

4.2 Stap 2: vaststellen en beoordelen van G&VW-risico's en kansen

Van alle gevaren die voorkomen in een bedrijf (dus niet alleen de werkgerelateerde gevaren uit stap 1) moet bekeken worden of zij mogelijk een risico vormen en zo ja, hoe groot dat risico is. Pas als de grootte van de risico's bekend is, kan beslist worden welke risico's het eerst aangepakt zullen worden: prioritering.

Voor een goede beoordeling van het risico moet per gevaar beoordeeld worden wat de waarschijnlijkheid is dat het gevaar optreedt en hoe groot het effect zal zijn. Op basis van waarschijnlijkheid en effect kan een beoordeling gemaakt worden van het risico.

ISO 45001 laat bedrijven vrij in de manier waarop de risicobeoordeling wordt gemaakt, zolang waarschijnlijkheid en effect maar worden meegewogen bij de beoordeling. Wel moet de organisatie kunnen uitleggen waarom gekozen is voor een bepaalde beoordelingsmethode. Ook moet de organisatie, op grond van het eigen G&VW-beleid, bepalen wanneer een risico aanvaardbaar wordt gevonden.

In bijlage 3 is een voorbeeld van een beoordelingsmodel opgenomen (gebaseerd op Kinney en Wiruth). Vanwege de wettelijke eis om risico's in kaart te brengen, is het verstandig om een beoordelingsmethode te kiezen die ook voldoet aan de wettelijke eisen voor het in kaart brengen van risico's. In het onderstaande voorbeeld is een beoordeling op basis van Kinney en Wiruth gebruikt.

TIP!

De gehanteerde methode moet:

- onderscheid maken tussen gevaar en risico;
- een beoordelingsmethode bevatten waarin waarschijnlijkheid en effect zijn opgenomen in de risicobeoordeling;
- leiden tot een oordeel over de aanvaardbaarheid van het risico;
- zodanig zijn vastgelegd dat deze 'reproduceerbaar' is.

Let erop bij het gebruik van een branche RI&E dat ook duidelijk is hoe de beoordeling tot stand is gekomen. Niet bij alle branchemethoden komt dit duidelijk naar voren.

Naast risico's worden volgens ISO 45001 de mogelijkheden (kansen) in kaart gebracht om de G&VW-prestaties te verbeteren. Dit is geen onderdeel van een RI&E volgens de Arbowet. Bij het in kaart brengen van kansen gaat het hier zowel om kansen om het werk, de werkorganisatie en de werkomgeving te verbeteren als om kansen voor het wegnemen van gevaren en het verminderen van G&VW-risico's. Bij het toetsen van de RI&E wordt ook gekeken naar achterliggende oorzaken. Hier moet dus ook bij het opstellen van de RI&E naar gekeken worden. Deze achterliggende oorzaken zijn mogelijk kansen voor verbetering.

4.3 Stap 3: vaststellen van andere risico's en kansen

De andere risico's en kansen (dus niet werkgerelateerd) van een organisatie betreffen onderwerpen die vaak niet per wet geregeld zijn, maar wel effect hebben op gezond en veilig werken. Aangezien de meeste onderwerpen op gebied van gezond en veilig werken een wettelijke basis hebben, zal het overzicht overige eisen waarschijnlijk niet heel groot zijn. Voorbeelden zijn:

- specifieke eisen van stakeholders (bijvoorbeeld concern-eisen, verzekeringsvoorwaarden of klant-eisen);
- schaarste op de arbeidsmarkt van gekwalificeerd personeel;
- nieuwe medewerkers met een kennis achterstand (kennis van de organisatie en werkwijze, maar ook vakinhoudelijke kennis);
- veranderende eisen van klanten;
- leveringsproblemen bij kritische leverancier waardoor grondstoffen/materialen binnen komen met andere specificaties (mogelijk met andere G&VW-risico's).

Voorbeelden van kansen zijn:

- Bij aanschaf van een nieuwe machine is er de mogelijkheid de veiligheid van het werk te significant verbeteren omdat de machine m.b.v. noodknoppen en afscherming beter beveiligd is;
- Bij aanschaf van een nieuwe machine kan het geluidniveau drastisch omlaag vanwege een andere productietechniek;
- Bij verhuizing naar een grotere locatie zal worden gekeken naar een bedrijfspand met betere klimaatbeheersing;
- Door robotisering wordt de fysieke belasting van medewerkers sterk gereduceerd;
- Door het verbeteren van de interne logistiek van processen/afdelingen kunnen we de arbeidsbelasting veroorzaakt door het verplaatsen van halfproducten reduceren;
- Door het reorganiseren van afdelingen worden afdelingen en werkplekken overzichtelijker waardoor minder ongevallen voorkomen;
- .....

Ook van deze risico's en kansen wordt bepaald wat de prioritering is zoals in stap 2.

4.4 Stap 4: plannen van acties

In de risicobeoordeling van de identificatie van gevaren wordt de belangrijkheid vastgesteld op basis van waarschijnlijkheid, blootstelling en ernst (zie het voorbeeld in bijlage 3). Vervolmaatregelen worden vastgesteld op basis van de hoogte van de score. Een voorbeeld van de verschillende maatregelen is ook opgenomen in bijlage 3 maar hieronder aangevuld voor kansen zoals vereist in de ISO 45001.

RISICO-INDEX	OMSCHRIJVING	CONSEQUENTIE	ACTIE IN HET KADER VAN ISO 45001
$R \leq 20$	Zeer beperkt risico	Aanvaardbaar	Afspraken om het bereikte beheersniveau te handhaven
$20 < R \leq 70$	Risico mogelijk	Aandacht vereist	Afspraken en voorlichting om het bereikte beheersniveau te handhaven
$70 < R \leq 200$	Belangrijk risico	Verbetering vereist	Verbeteractie of formuleren van een eventuele doelstelling voor verbetering inclusief planning voor uitvoering
$200 < R \leq 400$	Hoog risico	Directe verbetering vereist	Verbeteractie of formuleren van een eventuele doelstelling voor verbetering inclusief planning voor uitvoering
> 400	Zeer hoog risico	Werkzaamheden stoppen	Verbeteractie of doelstelling met directe uitvoering voor verbetering inclusief planning voor uitvoering
Voor kansen is geen risico-score ¹	Kans (mogelijk risico op de lange termijn)	Aandacht vereist (in de meeste gevallen wanneer (grote) investeringen worden gedaan)	Vastleggen wanneer onder welke omstandigheid er een mogelijkheid is dit aspect significant te verbeteren (wanneer doet deze kans zich voor?), bijvoorbeeld in het geval van verbouwing, nieuwbouw, vernieuwen machines, ...

¹ Voor het beoordelen van een kans is het soms niet goed mogelijk om een risicobeoordeling toe te passen. Soms kan alleen maar aangegeven worden in welke situatie deze kans significant verbeterd kan worden. Wanneer een investering nodig is, dan is de uitvoering vaak afhankelijk van een aantal factoren zoals de financiële situatie van de organisatie eventueel gekoppeld aan het toekomstperspectief. Als er plannen zijn voor verhuizing, nieuwbouw, uitbreiding dan wordt met grote investeringen gewacht totdat dit gerealiseerd kan worden. Aanschaffen van een machine is vaak afhankelijk van afschrijving, financiële aspecten en vraag van klanten voor bepaalde producten, etc.

Wanneer de veranderende situatie zich voordoet, mag verwacht worden dat de genoemde maatregelen worden uitgevoerd of dat er een goede onderbouwing is waaruit blijkt waarom deze maatregelen niet zijn uitgevoerd.

Op basis van de identificatie van gevaren en de risicobeoordeling stelt een organisatie specifieke G&VW-doelstellingen vast en bepaalt acties om de risico's en kansen op te pakken. Op grond van de G&VW-doelstellingen wordt een G&VW-programma bepaald. Een programma bestaat uit een maatregel of een combinatie van maatregelen die samen leiden tot het behalen van de doelstelling.

Zoals aangegeven in de hoofdstukken 3 en 4 dient op basis van zowel de Arbowet als de ISO 45001-norm bij het plannen van acties rekening worden gehouden met de zogenaamde arbeidshygiënische strategie.

Voorbeeld

Uit de identificatie van gevaren en de risicobeoordeling kan blijken dat productiemedewerkers blootgesteld worden aan een dagdosis geluid van 90 dB(A).

Wanneer het bedrijf in zijn G&VW-beleid heeft vastgesteld dat personeel niet blootgesteld mag worden aan schadelijk geluid, dan zou de volgende G&VW-doelstelling opgesteld kunnen worden:

→ De blootstelling aan geluid mag in de productie niet hoger zijn dan 80 dB(A).

Het G&VW-programma voor dit onderwerp zou uit de volgende maatregelen kunnen bestaan:

- de geluidproductie van nieuw aan te schaffen machines mag niet hoger liggen dan 78 dB(A);
- alle bestaande machines worden omkast;
- het uitvoeren van de incidentele freeswerkzaamheden gebeurt buiten werktijd (om het aantal blootgestelde medewerkers te beperken);
- alle medewerkers krijgen beschikking over otoplastieken;
- toegang tot de werkplaats zonder otoplastieken is niet toegestaan.

Doelstellingen moeten voor zover mogelijk 'SMART' geformuleerd te zijn (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realiseerbaar en Tijdgebonden).

Om de doelstellingen te halen, moet de organisatie programma's vaststellen, implementeren en bijhouden. Kenmerk van programma's is dat deze een beperkte looptijd hebben. In de programma's moet worden aangegeven wat de verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn van relevante personen en/of functies in de organisatie. Daarnaast moet in de programma's gesproken worden over beschikbare middelen en het tijdsbestek waarin de doelstellingen moeten worden gehaald.

Bij het verminderen van een bepaald risico zijn er soms meerdere manieren om een aanvaardbaar risico te krijgen. Het kan bijvoorbeeld mogelijk zijn om de blootstelling aan geluid te verminderen door een lawaaiige machine te omkassen of door iedereen gehoorbeschermingsmiddelen te geven. In een dergelijke situatie kan niet zonder meer gekozen worden voor de goedkoopste of voor de eenvoudigste oplossing.

Het is een voordeel als de gehanteerde RI&E-methode een advies geeft over de te nemen maatregel. Nagegaan moet worden of hierbij rekening wordt gehouden met de hierboven genoemde arbeidshygiënische strategie. Ook moet, voor zover mogelijk, nagegaan worden of de gekozen maatregelen voldoende zijn om te komen tot een aanvaardbaar risico.

5 Overige tips en aandachtspunten

Nadat de organisatie een methode heeft gekozen om de inventarisatie en evaluatie van G&VW-aspecten uit te voeren, moet zij nadenken over de manier waarop de uitvoering plaatsvindt. Het doel is om de inventarisatie en evaluatie efficiënt uit te voeren en om tijdens de uitvoering betrokkenheid en draagvlak van de medewerkers te krijgen. Draagvlak vormt de basis voor vervolgacties.

ISO 45001 vereist dat medewerkers worden betrokken (consultatie en participatie) bij het G&VW-managementsysteem. Specifiek gaat het hierbij om het ontwikkelen, plannen, implementeren en evalueren van de prestaties van het G&VW-managementsysteem en de maatregelen voor verbetering van het systeem.

5.1 Betrokkenheid

Uitvoerder

ISO 45001 geeft aan dat de organisatie moet vaststellen wat de vereisten (opleiding en bekwaamheid) zijn van de medewerkers die de G&VW-prestaties van de organisatie beïnvloeden of kunnen beïnvloeden. Daarnaast geeft ISO 45001 aan dat de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van relevante rollen binnen het G&VW-managementsysteem worden toegekend. Deze eisen gelden ook voor diegene die de identificatie van gevaren, risicobeoordeling en risicobeheersing uitvoert. Wat de vereisten, de taken en de bevoegdheden zijn, ligt niet vast in ISO 45001 en mag de organisatie zelf bepalen.

De organisatie moet kiezen of gebruik gemaakt wordt van eigen personeel of dat de uitvoering wordt uitbesteed aan derden, bijvoorbeeld een arbodienst of adviesbureau. Er kleven voor- en nadelen aan beide opties (+ en – in onderstaand overzicht). Vanzelfsprekend kan ook gekozen worden voor gezamenlijke uitvoer van de inventarisatie en evaluatie.

Door eigen personeel uitvoeren:

- + Dit zorgt voor meer draagvlak onder het personeel.
- + Hierbij wordt gebruik gemaakt van de kennis over het bedrijf en het proces dat aanwezig is.
- Er kan in sommige gevallen onvoldoende kennis over G&VW-aspecten zijn.
- Door bedrijfsblindheid kunnen sommige knelpunten gemist worden.
- Collega's kunnen moeite hebben om bij eigen mensen hun ideeën of knelpunten uit te leggen.
- Er kan onvoldoende tijd voor de uitvoering zijn (productie gaat voor).

Door derden uitvoeren:

- + Kennis over G&VW-aspecten (inclusief RI&E methoden) is voldoende aanwezig.
- + De uitvoerder heeft voldoende tijd voor de uitvoering.
- + Personeel voelt zich vrijer om te praten over knelpunten.
- Er is soms onvoldoende kennis over de branche en/of het bedrijf.
- Er wordt geen of minder draagvlak gecreëerd onder medewerkers.

Overigens is een werkgever conform de Arbowet verplicht om zich bij de uitvoering van het G&VW-beleid te laten bijstaan door een of meer deskundige medewerkers. Deze medewerkers worden doorgaans preventiemedewerker genoemd. Eén van de taken van de preventiemedewerker is het meewerken aan het verrichten en opstellen van de RI&E. Deze preventiemedewerker hoeft de RI&E dus niet zelf uit te voeren, maar moet er wel bij betrokken zijn.

Ook vanuit de ISO 45001-visie is het aan te raden de preventiemedewerker(s) te betrekken. De preventiemedewerker kent veelal de risico's van het bedrijf. Het betrekken van de preventiemedewerker(s) zorgt voor draagvlak onder het personeel.

Ondernemingsraad of personeelsvertegenwoordiging

Vanuit de eisen uit normpunt consultatie en participatie van medewerkers moet de ondernemingsraad (OR) of personeelsvertegenwoordiging (PVT) op verschillende momenten betrokken worden bij de inventarisatie en evaluatie van G&VW-aspecten, namelijk:

- bij het bepalen van de uitvoeringsmethode;
- bij de uitvoering;
- bij het beoordelen van het eindresultaat;
- bij de uitvoering van maatregelen en de evaluatie hiervan.

Binnen de OR of PVT is doorgaans veel kennis aanwezig van (G&VW-omstandigheden in) het bedrijf. Men weet ook vaak wat er leeft onder de medewerkers en waar medewerkers knelpunten ervaren. Het betrekken van OR- of PVT-leden bij de inventarisatie en evaluatie draagt ook bij aan het vergroten van het draagvlak.

N.B. In de Wet op de Ondernemingsraden (WOR) is opgenomen dat de OR of PVT instemmingsrecht heeft ten aanzien van de RI&E, **inclusief** het plan van aanpak. Dit betreft niet alleen het eindresultaat, maar ook de gehanteerde methode. Bij het ontbreken van een OR of PVT heeft een personeelsvergadering adviesrecht over de RI&E.

Medewerkers

Naast de medewerking van de OR of PVT is het aan te bevelen (of vaak zelfs noodzakelijk) ook andere medewerkers te betrekken. Medewerkers weten als geen ander welke gevaren er op de werkplek zijn en wat de mogelijkheden zouden zijn om risico's te beperken. Daarnaast zorgt het betrekken van medewerkers voor een groter draagvlak voor het uitvoeren van maatregelen.

5.2 Input

Vaak is er in de organisatie al voor de uitvoering van de inventarisatie en evaluatie informatie over gevaren en risico's aanwezig. Te denken valt aan notulen van werkoverleg, rapporten van onderzoeken op gebied van G&VW, ongevalsregisters et cetera. Het is belangrijk deze informatie mee te nemen in verband met de efficiëntie (geen dingen dubbel doen), maar ook voor het draagvlak. Wanneer medewerkers tijdens werkoverleg zaken hebben aangegeven die niet terug komen in de inventarisatie en evaluatie, dan motiveert dat niet om mee te helpen aan de uitvoering ervan of een volgende keer input te leveren aan het werkoverleg of ongevalsregistraties in te vullen.

ISO 45002 geeft een overzicht van informatiebronnen aan die voor de identificatie van gevaren kunnen worden gebruikt, waaronder:

- observaties van gedrag en werkzaamheden, monitoring en beoordeling van blootstelling aan gevaarlijke stoffen en uitvoering van gevaarlijk werk;
- wettelijke en andere eisen;
- evaluatie van incidenten en daaropvolgende analyses van onderliggende oorzaken;
- monitoringgegevens, beoordelingen van beroepsmatige blootstelling en gezondheid (beroepsziekten), ziekteverzuim (verzuimanalyse), verslagen van audits of beoordelingen;
- inbreng van werknemers, werknemersvertegenwoordigers en andere belanghebbende partijen, met inbegrip van klachten, interviews en enquêtes;
- observaties van veiligheidsrondes en inspecties;
- informatie uit andere managementsystemen (bijv. kwaliteit of milieu);
- procesevaluatie en verbeteringsactiviteiten op de werkplek;
- informatie over goede praktijken en/of typische gevaren in soortgelijke organisaties, benchmarking en rapporten over incidenten die zich in soortgelijke organisaties hebben voorgedaan;
- informatie over de faciliteiten, processen en activiteiten van de organisatie, met inbegrip van de ontwerp van de werkplek, locatieplannen, verkeersplannen (bijv. voetpaden en voertuigroutering);
- informatie over de werkomgeving: warmte, verlichting, lawaai, luchtkwaliteit, trillingen;
- processtroomschema's en operationele handleidingen;
- inventarisaties van gevaarlijke materialen (grondstoffen, chemicaliën, afval, producten, bijproducten);
- apparatuurspecificaties en onderhoudsgegevens, productspecificaties, veiligheidsinformatiebladen, toxicologie en andere OH&S-gegevens.

Aan te raden is om in de rapportage van de inventarisatie en evaluatie een overzicht op te (laten) nemen van gebruikte informatie. Aan de hand daarvan is het eenvoudig om na te gaan of alle benodigde input gebruikt is.

5.3 Aanpak

Het is van belang dat alle activiteiten en bedrijfsonderdelen die vallen onder ISO 45001 meegenomen worden in de inventarisatie en evaluatie van G&VW-gevaren. Daarnaast moet de uitvoering behapbaar blijven en zo efficiënt mogelijk plaatsvinden.

Aangeraden wordt om voor de uitvoering van de inventarisatie en evaluatie van G&VW-gevaren logische clusters te onderscheiden. Binnen een cluster is sprake van soortgelijke werkzaamheden en soortgelijke omstandigheden. Voor elk cluster wordt de inventarisatie en evaluatiemethode ingevuld. Aan het eind kunnen alle bevindingen samengevoegd of samengevat worden.

In veel gevallen kan het organogram van een organisatie gebruikt worden bij de indeling in clusters. Afdelingen of divisies vormen vaak een cluster van soortgelijke werkzaamheden en soortgelijke arbeidsomstandigheden (bijvoorbeeld de montageafdeling, het magazijn, het kantoor etc.). In sommige organisaties kan het handiger zijn om onderscheid te maken in functies (bijvoorbeeld alle accountants of alle metselaars).

Praktijkvoorbeeld Magazijn

Een zelfstandig bedrijfsonderdeel is verantwoordelijk voor de opslag en verzending van producten.

De producten worden in bulk aangeleverd, opgeslagen in het magazijn en vervolgens ingepakt voor verzending aan particulieren en detailhandel.

Voor de uitvoering van de inventarisatie en evaluatie van G&VW-gevaren is een werkgroep opgericht die bestaat uit een (externe) arbeidshygiënist, de vaste (externe) bedrijfsarts, de bedrijfsmaatschappelijk werker, de veiligheidskundige (van het moederbedrijf), een externe arbeids- en organisatiedeskundiger (A&O'er) en de G&VW-coördinator. Er zal gebruik gemaakt worden van de RI&E-methode van de arbodienst.

In overleg met de OR zijn de volgende stappen gevolgd:

- Startbijeenkomst met de directie en alle leidinggevenden. In deze bijeenkomst wordt uitgelegd hoe het project wordt uitgevoerd en wat er van de verschillende personen verwacht wordt en verwacht mag worden.
- Verzamelen van ongevalsformulieren, verzuimcijfers, verzuimanalyses onder andere met ziekte-oorzaken, rapportages van G&VW-onderzoeken, correspondentie van de arbeidsinspectie.
- De bedrijfsarts en de bedrijfsmaatschappelijk werker maken elk op grond van de spreekuurgegevens een (niet persoonsgebonden) samenvatting van arbeidsgebonden problemen waar medewerkers van dit bedrijfsonderdeel mee te maken hebben.
- De arbeidshygiënist houdt interviews met de directie, twee OR-leden, alle leidinggevenden.
- De arbeidshygiënist, veiligheidskundige en G&VW-coördinator maken een rondgang door het hele bedrijf.
- Er worden groepsgesprekken gehouden door de bedrijfsmaatschappelijk werker en de A&O'er met alle medewerkers. In andere bedrijfsonderdelen is gekozen voor interviews per e-mail, maar daar is in dit geval van afgeweken, omdat de medewerkers van het magazijn geen toegang hebben tot e-mail en bovendien geen sterke lees- en schrijfvaardigheden hebben.
- Alle bevindingen worden door de werkgroep in een rapport gezet. Gezamenlijk wordt de gekozen beoordelingsmethode toegepast gebaseerd op de hierboven genoemde gesprekken.
- De directie, de G&VW-coördinator en afgevaardigden van de OR maken samen een plan van aanpak, waarbij G&VW-doelstellingen en het G&VW-beleid van de organisatie worden gebruikt bij het vaststellen van maatregelen.

Praktijkvoorbeeld Thuiszorgorganisatie

Een thuiszorgorganisatie zorgt voor de verpleging van patiënten aan huis. Dit bestaat uit medische verzorging (verpleegkundigen) en huishoudelijke taken (alfahulp).

De uitvoering van de inventarisatie en evaluatie van G&VW-gevaren wordt uitgevoerd door de G&VW-coördinator van de organisatie. Hiervoor gebruikt zij de Zorg-RI&E, waarvoor zij ook een cursus heeft gevolgd.

In overleg met de OR zijn de volgende stappen gevolgd:

- De G&VW-coördinator schrijft een bericht voor het personeelsblad waarin aangekondigd wordt dat de inventarisatie en evaluatie wordt uitgevoerd en waarin de werkwijze wordt toegelicht.
- De G&VW-coördinator verzamelt de ongevalsformulieren, G&VW-protocollen, verzuimcijfers, rapportages van G&VW-onderzoeken en correspondentie van Inspectie SZW.
- Voor de uitvoering wordt onderscheid gemaakt in een beleidsgedeelte, een kantoordeel, de alfa-hulp en de verpleegkundigen.
- De arbeidshygiënist houdt interviews met de directie, een OR-lid die werkzaam is als alfa-hulp, een OR-lid die verpleegkundige is, een leidinggevende van kantoor, een leidinggevende van de alfa-hulp en een leidinggevende van de verpleegkundigen.
- Alle medewerkers krijgen op hun thuisadres een vragenlijst met het verzoek die terug te sturen.
- De G&VW-coördinator maakt samen met een medewerker van de arbodienst een rondgang door het hoofdgebouw en bezoekt drie adressen waar medewerkers aan het werk zijn.
- De G&VW-coördinator maakt de RI&E aan de hand van de Zorg-RI&E en op grond van alle verzamelde informatie. Hierbij wordt de gekozen beoordelingsmethode toegepast gebaseerd op de hierboven genoemde gesprekken.
- Het rapport wordt besproken met de OR, de directie en de leidinggevenden. In deze bijeenkomst na goedkeuring van de uitkomst van de beoordelingsmethode, een plan van aanpak opgezet.
- Het rapport wordt ter toetsing aangeboden aan de arbodienst.
- In de nieuwsbrief worden de bevindingen van de RI&E besproken en wordt aangegeven welke activiteiten worden opgestart naar aanleiding van de RI&E.

5.4 Borging

De inventarisatie en evaluatie van G&VW-aspecten is een onderdeel van het G&VW-managementsysteem. Als er naar aanleiding van de inventarisatie en evaluatie geen acties worden genomen binnen het bedrijf, heeft het geen waarde. Weten waar de risico's zitten, is alleen nuttig als die risico's vervolgens worden aangepakt. Betere G&VW-omstandigheden kunnen alleen worden bereikt als vervolgens gecontroleerd wordt of de maatregelen het risico hebben weggehaald of verminderd. Daarnaast moeten risico's van nieuwe activiteiten ook worden geïdentificeerd en aangepakt.

Een proces moet worden vastgesteld en geïmplementeerd voor de inventarisatie en evaluatie van G&VW-aspecten. Hierin kan ook het actueel houden en de opvolging vastgelegd worden.

De volgende aspecten zijn in ieder geval onderdeel van het vastgestelde proces:

- Het plaatsvinden van de identificatie van gevaren, risicobeoordelingen en risicobeheersing. Middels een procedure moet geborgd worden dat dit periodiek gebeurt, zowel voor de eigen activiteiten als voor activiteiten van ingehuurd personeel en/of derden.
- Het plaatsvinden van de inventarisatie en evaluatie van G&VW-gevaren voorafgaand aan wijzigingen en geplande wijzigingen in de organisatie, haar activiteiten en/of haar producten. Gedacht kan worden aan nieuwbouw, verbouw, inkoop van materialen, nieuwe activiteiten, onderhoudsactiviteiten, et cetera. Door de inventarisatie en evaluatie van G&VW-gevaren vooraf uit te voeren, kunnen sommige risico's voorkomen worden.
- De wijze waarop de daadwerkelijke uitvoering van de identificatie van gevaren, risicobeoordelingen en risicobeheersing plaatsvindt. In het proces is bepaald hoe de inventarisatie en evaluatie wordt uitgevoerd, door wie en op welke wijze.
- De opvolging van de identificatie van gevaren, risicobeoordelingen en risicobeheersing. Procedureel moet worden vastgelegd hoe maatregelen worden gekozen, geïmplementeerd en opgevolgd.

BIJLAGE I

I Gebruikte literatuur

- NEN-ISO 45001, NEN maart 2018
- ISO 45002:2023, Occupational health and safety management systems — General guidelines for the implementation of ISO 45001:2018
- Certificatieschema G&VW-managementsystemen volgens ISO 45001, SCCM maart 2018
- Arboret, -besluit en -regeling, zoals te vinden op <https://wetten.overheid.nl> in januari 2023
- Arbo-Informatieblad 61 'Risico-inventarisatie en -evaluatie – Methoden en valkuilen' (AI-61)
- Staatscourant 2022, 7977 (maart 2022) 'Certificatieschema voor het persoonscertificaat voor arbokerndeskundigen'

2 Onderwerpen RI&E

Deze lijst is gebaseerd op Arbo-Informatieblad 61 Risico-inventarisatie en -evaluatie - Methoden en valkuilen' (Sdu Uitgevers bv).

Algemene beleidsaspecten van arbo- en verzuimzorg

- Arbo- en ziekteverzuimbeleid
- Regeling TVB¹
- OR/arbocommissie
- RI&E en Plan van Aanpak
- Planning en controlcyclus
- Jaarlijkse voortgangsrapportage
- Organisatie deskundige bijstand (arbodienst en preventieve taken)
- Toegang van medewerkers tot een arbodeskundige
- Samenwerking en overleg
- Communicatie, werkoverleg
- Ziekteverzuim, beroepsziekten
- WIA-gevallen
- PAGO's en PMO's
- Arbeidsomstandighedenspreekuur
- Ongevallen/incidenten
- Bijzondere groepen
- Inkoop
- Orde en netheid
- Preventief onderhoud
- Periodieke keuringen van arbeidsmiddelen
- Voorlichting en opleidingsbeleid
- Inwerken nieuwe medewerkers
- Sanctiebeleid
- Toezicht/werkplekinspecties
- Werk- en rusttijden
- Aanspreekcultuur
- Kwaliteitssysteem, procedures
- Bedrijfshulpverlening
- Noodplan, maatgevende scenario's

---

¹ TVB: taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden

Veiligheid en gezondheid

- Brandveiligheid
- Reddings- en noodvoorzieningen
- Vluchtroutes
- Oefeningen
- Gevaarlijke stoffen
- CRM-stoffen²
- Asbest
- Gasflessen/drukhouders
- Veiligheidsinformatiebladen
- Biologische agentia en GGO's
- Legionella
- Explosieveiligheid
- Elektrische veiligheid
- Machine/arbeidsmiddelen
- CE-markering
- Straling (ioniserend)
- Straling (niet-ioniserend)
- Schadelijk en hinderlijk geluid
- Lichamelijke belasting, ergonomie
- Trillingen (hand/arm- en lichaamstrillingen)
- Hoge of lage temperaturen
- Bouwveiligheid
- Besloten ruimten
- Hijs- en hefwerktuigen
- Transportmiddelen
- Persoonlijke beschermingsmiddelen
- Beeldschermwerk
- Baliewerk
- Repeterende bewegingen
- Daglicht en uitzicht
- Hygiëne, reiniging
- Oppervlak werkplek
- Binnenklimaat/ventilatie

---

² CRM-stoffen: carcinogene, reprotoxische en mutagene stoffen

Psychosociale arbeidsbelasting

- Volledigheid van de functie, regelmogelijkheden
- Moeilijkheidsgraad
- Autonomie
- Contactmogelijkheden, sociale relaties
- Alleen werken
- Informatievoorziening
- Mentale/emotionele belasting
- Agressie en geweld
- Seksuele intimidatie
- Pesten
- Discriminatie
- Werktempo/-hoeveelheid, stress

De onderwerpen waarop de RI&E wordt getoetst door de kerndeskundigen en zoals deze genoemd staan in het certificatieschema voor het persoonscertificaat voor arbokerndeskundigen zijn terug te vinden in de samenvatting over de wettelijke eisen betreffende de RI&E op mijn.sccm. Heeft u geen (recht op) toegang tot mijn.sccm, het certificatieschema is ook [hier](#) te downloaden.

3 Risicoclassificatie gebaseerd op Kinney en Wiruth

In het risicobeoordelingsmodel van Kinney en Wiruth wordt het risico voor elk gevaar berekend volgens de volgende formule:

$$R = W \times B \times E$$

- R Risico-index
- W Waarschijnlijkheidsfactor: de kans dat een risico zich voordoet
- B Blootstellingsfactor: de blootstellingsduur aan het risico
- E Ernst of effect: de mogelijke schade of de mogelijke gevolgen die optreden op het moment dat het risico zich voordoet

Alle factoren zijn ingedeeld in categorieën. In onderstaande tabel zijn deze weergegeven.

WAARSCHIJNLIJKHEID

OMSCHRIJVING	WAARDE VOOR W
Te verwachten, bijna zeker	10
Zeer goed mogelijk	6
Ongewoon, maar mogelijk	3
Enkel mogelijk als grensgeval	1
Denkbaar, maar zeer onwaarschijnlijk	0,5
Vrijwel onmogelijk	0,2
Bijna niet denkbaar	0,1

BLOOTSTELLING

OMSCHRIJVING	WAARDE VOOR B
Voortdurend	10
Dagelijks	6
Wekelijks	3
Maandelijks	2
Zelden (enkele keren per jaar)	1
Zeer zelden (jaarlijks)	0,5

ERNST OF EFFECT

OMSCHRIJVING	WAARDE VOOR E
Catastrofe (meerdere doden)	100
Ramp (enkele doden)	40
Zeer ernstig (1 dode)	15
Zeer ernstig (blijvend letsel)	10
Aanzienlijk (meer dan 30 dagen verlet)	7
Belangrijk (1 dag verlet)	3
Gering (letsel zonder verlet)	1

Voor de betekenis van de verkregen risico-index kan onderstaande tabel worden gehanteerd. Het bedrijf moet dit echter in het arbobeleid bewust vaststellen: wat is voor ons bedrijf aanvaardbaar, wat moet direct opgelost worden, et cetera. Daarbij vormt het gebruik van het model voor PSA-gerelateerde gevaren een aandachtspunt. Al snel zal de risico-index bij deze gevaren op een hoog getal uitkomen. Bij de bovenstaande waarden komt het makkelijk boven de 400 en zou dit bij de onderstaande waardering de consequentie hebben dat moet worden gestopt met de werkzaamheden.

RISICO-INDEX	OMSCHRIJVING	CONSEQUENTIE
$R \leq 20$	Zeer beperkt risico	Aanvaardbaar
$20 < R \leq 70$	Risico mogelijk	Aandacht vereist
$70 < R \leq 200$	Belangrijk risico	Verbetering vereist
$200 < R \leq 400$	Hoog risico	Directe verbetering vereist
> 400	Zeer hoog risico	Werkzaamheden stoppen

4 Standaard RI&E-methoden

Om te kunnen voldoen aan de eisen uit de Arbowet met betrekking tot de RI&E zijn door diverse organisatie (waaronder brancheorganisaties, adviesbureaus en arbodiensten) eigen RI&E-methodes ontwikkeld. Een aantal methodes is meer generiek opgezet en bedoeld voor organisaties uit diverse sectoren. Op www.rie.nl staan verschillende instrumenten, waarvan de meeste toegespitst zijn op een bepaalde branche. Daarnaast kunnen algemene instrumenten gebruikt worden, zoals de IMA-methode of de MKB RI&E. In deze bijlage worden laatstgenoemde methoden toegelicht.

IMA-methode

De IMA-methode wordt uitgegeven door Uitgeverij Kerckebosch en is opgesteld in samenwerking met drie arbodiensten. De methode kent twee uitgaven. IMA-A is bedoeld voor alle soorten bedrijven, IMA-K richt zich op kantoororganisaties.

De methode bestaat uit een boekwerk en een cd-rom. Indien gewenst kan de RI&E op de computer uitgevoerd worden. Op eenvoudige wijze wordt de gebruiker door het programma geleid.

Per vraag is uitgebreide achtergrondinformatie aanwezig en wordt verwezen naar de relevante wetteksten. Voor de risicobeoordeling vult de gebruiker de volgende elementen van de formule in:

- Aantal medewerkers (getal);
- Blootstellingsfrequentie (zeer zelden, jaarlijks, maandelijks, wekelijks, dagelijks, voortdurend);
- Mogelijke effecten (meerdere doden, zeer ernstig/één dode, ernstig irreversibel effect, belangrijk letsel/reversibel, gering letsel/hinder);
- Waarschijnlijkheid (zo goed als zeker, waarschijnlijk, zeer goed mogelijk, mogelijk, onwaarschijnlijk, praktisch onmogelijk, zo goed als ondenkbaar).

Het programma berekent vervolgens een risicoscore en deelt het risico in drie categorieën in (laag, midden, hoog).

Per vraag kan de gebruiker een omschrijving van het knelpunt en de geplande maatregel invullen. Het programma kan een rapportage of een tabelmatig plan van aanpak genereren.

De IMA-methode is een veel gebruikte methode. Een groot voordeel is dat de methode actueel gehouden wordt.

ONDERWERP	BEOORDELING
De methode gaat in ieder geval in op de volgende onderwerpen: - Fysieke belasting; - Fysische belasting; - Machineveiligheid; - Psychosociale veiligheid; - Bijzondere situaties.	Ja
De methode geeft een helder overzicht van de gevaren en risico's waarin zichtbaar is waar en bij welke activiteiten ze spelen.	Ja, er is een standaardrapportage mogelijk in de vorm van een tekstdocument en in de vorm van een tabel.
De RI&E-methode geeft achtergrondinformatie.	Ja, er is uitgebreide informatie over de vragen die gesteld worden, de bijbehorende wet- en regelgeving en de mogelijke beheersmaatregelen.
Er is bij voorkeur sprake van branchespecifieke informatie.	Nee., deze methode is niet toegespitst op één bepaalde branche, hoewel er wel een versie bestaat voor kantoororganisaties.
De methode geeft aan wanneer een nader onderzoek noodzakelijk is.	Ja (voor de goede lezer)
De methode maakt onderscheid tussen gevaar en risico.	Ja
Met de methode wordt een risicobeoordeling gemaakt.	Ja, op basis van aantal medewerkers, blootstellingsfrequentie, mogelijke effecten en waarschijnlijkheid wordt het risico ingedeeld in drie categorieën (laag, middel, hoog).
Kans en effect worden meegewogen bij de risicobeoordeling.	Ja, in 7 (kans) en 6 (effect) categorieën.
Er worden mogelijke maatregelen gegeven.	Ja
Bij het geven van advies wordt de voorkeursvolgorde vermeld.	Ja

Hieruit blijkt dat de IMA-methode in principe gebruikt kan worden voor het identificeren van gevaren en het beoordelen van G&VW-risico's. Branchespecifieke informatie zal uit andere bronnen moeten worden gehaald.

MKB RI&E

De MKB RI&E is een digitale methode om de RI&E op te stellen. Het instrument is gratis te downloaden op www.rie.nl.

Deze methode is specifiek gericht op bedrijven tot 50 medewerkers. Op een eenvoudige wijze wordt de gebruiker door een aantal vragen geleid. Per vraag is summiere achtergrondinformatie aanwezig.

ONDERWERP	BEOORDELING
De methode gaat in ieder geval in op de volgende onderwerpen: - Fysieke belasting; - Fysische belasting; - Machineveiligheid; - Psychosociale veiligheid; - Bijzondere situaties.	Ja
De methode geeft een helder overzicht van de gevaren en risico's waarin zichtbaar is waar en bij welke activiteiten ze spelen.	Ja, in de vorm van een tabelmatig plan van aanpak.
De RI&E-methode geeft achtergrondinformatie.	Ja, summier.
Er is bij voorkeur sprake van branchespecifieke informatie.	Nee
De methode geeft aan wanneer een nader onderzoek noodzakelijk is.	Nee
De methode maakt onderscheid tussen gevaar en risico.	Ja
Met de methode wordt een risicobeoordeling gemaakt.	Ja, de gebruiker deelt de risico's zelf in, in hoog/midden/laag. In de helpfunctie wordt een beoordelingsmethode uitgelegd waarin kans (groot/klein) en effect (groot/klein) het risico bepalen (laag/hoog/midden).
Kans en effect worden meegewogen bij de risicobeoordeling.	Ja (als de gebruiker de methode volgt die in de helpfunctie wordt uitgelegd)
Er worden mogelijke maatregelen gegeven.	Nee
Bij het geven van advies wordt de voorkeursvolgorde vermeld.	Nee

Ook de MKB RI&E is in principe bruikbaar. Er is wel achtergrondkennis nodig om te kunnen herkennen wanneer een verdiepende inventarisatie noodzakelijk is. Ook voor het juist beoordelen van risico en voor het kiezen van goede maatregelen is gedegen kennis van zaken nodig.

Contact

U bent van harte uitgenodigd uw vraag aan ons voor te leggen.
Bedrijven, organisaties, adviseurs, toezichthouders, certificatie-instellingen
en andere belanghebbenden helpen we graag verder.

Mijn.sccm is hét kennisplatform voor ISO 14001, ISO 50001 en ISO 45001.
Op mijn.sccm vindt u onder andere samenvattingen van de meest relevante
milieu- en G&VW-wet- en -regelgeving en halfjaarlijkse overzichten van
gewijzigde wet- en regelgeving. Kijk op mijn.sccm.nl en meld u aan!

Stichting Coördinatie Certificatie Managementsystemen voor milieu en
gezond en veilig werken (SCCM)

Postbus 13507
2501 EM Den Haag
T 070 - 362 39 81
info@sccm.nl
www.sccm.nl

Uitgave SCCM, Den Haag, 4 april 2023